

що тільки спільними зусиллями можна створити належні умови для ефективної участі громадян в охороні громадського порядку, тим самим покращивши безпеку громадян, оскільки висока результативність протистояння кримінальним проявам спостерігається лише тоді, коли працівники міліції тісно взаємодіють із добровільними громадськими помічниками.

Вважаємо, що із запровадженням інституту громадських помічників дільничних інспекторів міліції можна очікувати на зменшення кількості правопорушень і злочинів, більш оперативне їх розкриття та ефективне попередження, і, як наслідок, підвищення авторитету органів внутрішніх справ серед населення.

Література

1. Європейський вибір. Концептуальні засади стратегії економічного та соціального розвитку України на 2002-2011 рр. : Послання Президента України до Верховної Ради України від 30 квіт. 2002 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mfa.gov.ua/mfa/ua/publication/content/2994.htm>.
2. В МВС України відбувся брифінг з нагоди відзначення Дня дільничного інспектора міліції [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://mvsinfo.gov.ua/official/2005/06/061805_1.html.
3. Про заходи щодо забезпечення особистої безпеки громадян та протидії злочинності : Указ Президента України від 19 лип. 2005 р. № 1119.
4. Програма розвитку партнерських відносин між міліцією і населенням та підвищення авторитету міліції на 1999–2005 рр., схвалена Колегією МВС України 16 груд. 1999 р. та затверджена Міністром внутрішніх справ від 28 груд. 1999 р. № 8 КМ /1.
5. Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону : Закон України від 22 черв. 2000 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 40. – Ст. 338.
6. Про затвердження Положення про громадського помічника дільничного інспектора міліції в сільській місцевості : наказ МВС України від 25 лип. 2005 р. № 595.

Надійшла до редколегії 10.01.2009

Анотації

У статті визначаються правові та організаційні засади діяльності громадських помічників дільничних інспекторів міліції. Подаються пропозиції та рекомендації щодо активізації їх роботи.

В статье определяются правовые и организационные основы деятельности общественных помощников милиции. Предлагаются предложения и рекомендации относительно активизации их работы.

In the article legal and organization principles of public assistants of district militia inspectors are found out. Suggestions and recommendations about activization of their activity are given.

УДК 351.741(477)

О. В. ОРЕЛ,
ад'юнкт

Харківський національний університет внутрішніх справ

ЗМІСТ НАУКОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРАЦІ ДІЛЬНИЧНОГО ІНСПЕКТОРА МІЛІЦІЇ

Актуальність проблеми впровадження заходів наукової організації праці (НОП) в діяльність дільничного інспектора міліції (далі – ДІМ) обумовлена потребою під-

вищення ефективності його праці як представника державної влади на адміністративній дільниці. Неправильна організація праці призводить до того, що ДІМ пере-

буває на службі не менше 14-16 годин на добу, враховуючи вихідні дні, що є порушенням трудового законодавства та Положення про проходження служби рядовим та начальницьким складом органів внутрішніх справ.

Перші дослідження щодо НОП та можливості її застосування до органів внутрішніх справ розглядалися науковцями ще в 1970-х роках. Однак, проблеми наукової організації праці в теорії адміністративного права ними не досліджувались. Як наслідок, питання НОП дільничного інспектора міліції, визначення структурних елементів, шляхів реалізації, ефективності впливу ДІМ на охорону громадського порядку (забезпечення громадської безпеки) як представника органу виконавчої влади не досліджені. Тому, з метою визначення основних теоретичних категорій та понять, які стосуються теми даного дослідження, використані напрацювання вчених, що займалися вивченням проблем загальної теорії права (С. С. Алексєєв, О. Ф. Скаун, Р. Ф. Халфіна); теорії загального права та загально-теоретичних аспектів управлінської діяльності (О. М. Бандурка, Ю. П. Битяк, І. П. Голосніченко, М. І. Єропкін, О. П. Ключніченко, Ю. М. Козлов, А. Т. Комзюк); розвитку адміністративно-правового регулювання діяльності ОВС (О. К. Безсмертний, А. В. Сергєєв, М. В. Лошицький, Ю. С. Небеський, В. П. Петков, М. О. Тучак); менеджменту (економічний напрямок) (Ф. У. Тейлор) та ін.

О. М. Бандурка у своїх працях зосереджує увагу на визначенні правильних передумов для оптимального ведення процесу забезпечення найбільш доцільного чергування за часом дій працівника органів внутрішніх справ, їх продуманості та доцільності, що дозволяє виконувати покладені завдання повністю та у визначений термін [1].

М. В. Лошицький зазначає, що проблеми охорони громадського порядку і боротьби зі злочинністю, в т.ч. у службі ДІМ, набувають особливої актуальності та потребують спеціального дослідження у

контексті здійснення адміністративної реформи, виходячи, зокрема, з того, що органи внутрішніх справ є органами виконавчої влади, що реформуються та постійно перебувають під контролем громадськості [2, с. 90].

Ю. С. Небеський та О. К. Безсмертний, розглядаючи актуальні питання удосконалення діяльності міліції громадської безпеки, пропонують зосередити увагу структурних служб підрозділу на здійсненні загальної та індивідуальної профілактики правопорушень та злочинів, а також їх розкритті; встановити найтісніший контакт із громадськими формуваннями з охорони громадського порядку та громадянами [3, с. 33].

Проблеми раціонального використання робочого часу в діяльності органів внутрішніх справ розглядає у своїй праці С. В. Петков, який відзначає, що у вирішенні завдань підвищення ефективності організації праці апарату управління, поліпшення використання робочого часу і скорочення управлінських витрат особливе місце належить нормуванню [4, с. 82].

На сьогодні дослідження науковців щодо наукової організації праці мають певні прогалини, і тому виникає необхідність предметного наукового дослідження, розкриття його сутності та соціально-юридичного характеру. Таким чином, **мета** даної роботи – висвітлити проблемні питання з організації праці ДІМ, проаналізувати теоретичні основи НОП та дослідити адміністративні проблеми НОП ДІМ.

Історично наукова організація праці як окремий напрямок теоретичних досліджень та практичних розробок започаткована наприкінці ХІХ ст. Саме в цей час були запроваджені загальні методи НОП: раціоналізація трудових процесів, функціональне управління, ведення технологічної документації, організація відпочинку працівників, професійний відбір, диференційована система оплати праці. Окрім зазначеного, були сформульовані завдання щодо постійного дослідження елементів часу фахівців та встановлення для них норм та завдань (Ф. Тейлор) [5].

Науковою організацією праці слід вважати таку організацію праці, яка ґрунтується на досягненнях науки та передового досвіду, забезпечує найбільш ефективне використання матеріальних і трудових ресурсів, підвищення продуктивності праці та сприяє збереженню здоров'я людини [6].

У зв'язку з цим, у забезпеченні високого рівня НОП ДІМ має значення, перш за все, його свідомість, дисциплінованість та старанність, які пов'язані з особистою культурою, знанням справи, чітким уявленням про мету своєї та загальної діяльності, впевненість у тому, що кінцевий її результат буде позитивним.

Розуміння значення необхідності зростання продуктивності праці, ущільнення робочого часу, дотримання розпорядку та режиму роботи, обліку виконаної роботи стимулює творчу активність ДІМ. Що ж стосується основних напрямків наукової організації праці, то вони універсальні і придатні до будь-якої сфери людської діяльності.

Дослідження напрямків НОП надасть можливість з'ясувати визначення поняття наукової організації праці ДІМ та її структурних елементів, знайти у діючому законодавстві, яке регламентує діяльність ДІМ, прогалини й недоліки, обґрунтувати та визначити шляхи їх усунення.

Так, ДІМ є одним із найбільших загонів співробітників міліції, які виконують великий обсяг роботи з охорони громадського порядку та боротьби зі злочинністю [6, с. 92]. На відміну від працівників будь-якого іншого підрозділу ОВС, що вирішують, як правило, лише одне із завдань ОВС, дільничні інспектори працюють практично в усіх напрямках діяльності ОВС. Таким чином, діяльність ДІМ є комплексною і багатофункціональною [6, с. 246].

Головне завдання ДІМ – це оптимально розподілити час, вирішуючи основні та вторинні питання. Від того, наскільки професійно він здійснює покладені на нього обов'язки, залежать порядок і громадська безпека на закріпленій території

[6, с. 92].

Стан оперативної обстановки та аналіз профілактичної роботи на території обслуговування ДІМ свідчать про необхідність підвищення ефективності праці ДІМ та вирішення комплексу проблем, пов'язаних із поліпшенням організації його праці.

Організація праці – це раціональний зв'язок між знаряддями праці, предметами праці та робочою силою; це функція управління, що направлена безпосередньо на діяльність суб'єкта управління. Від того, як організована діяльність суб'єкта управління, залежить якість впливу на об'єкт управління. Тому НОП – це раціональна організація праці, спрямована на максимальне підвищення ефективності діяльності суб'єкта управління при мінімальних витратах праці і при суворому дотриманні матеріального і процесуального законодавства, здійснена з урахуванням рекомендацій науки та узагальнення передового досвіду [6].

Впровадження НОП у службу ДІМ спрямовано на вирішення економічних, організаційних і психофізіологічних завдань.

Так, до економічних завдань наукової організації праці можна віднести: 1) підвищення продуктивності праці, економія живої праці, що витрачається при виконанні покладених на них завдань; 2) найбільш ефективного використання матеріальних і трудових ресурсів; 3) підвищення рівня нормування праці.

До організаційних завдань належать: 1) використання найбільш прогресивних методів та прийомів праці, скорочення втрат робочого часу; 2) створення сприятливих умов праці.

У свою чергу, соціальні завдання наукової організації праці – це: 1) всебічний розвиток людини у процесі праці та виховання свідомого ставлення до неї; 2) розвиток творчої ініціативи; 3) підвищення освітнього рівня та ділової кваліфікації співробітників; 4) перетворення праці на першу життєву необхідність.

Психофізіологічними завданнями є за-

безпечення умов для збереження у процесі праці здоров'я, стійкої працездатності людини, поліпшення умов праці, підвищення її змістовності та привабливості.

Економічні, організаційні, психофізіологічні і соціальні завдання наукової організації праці тісно пов'язані між собою. Впровадження НОП у службу ДІМ надасть найкращий результат лише тоді, коли її застосування матиме комплексний характер щодо всього підрозділу загалом.

Крім цього, основними завданнями НОТ є: 1) підвищення продуктивності праці, зростання освітнього та культурного рівня кадрів, використання в організації праці наукових досягнень і передового досвіду; 2) поліпшення умов праці; 3) всебічний облік і контроль за обсягом праці; 4) матеріальне стимулювання працівників; 5) правильний підбір кадрів, виховання відповідальності, дисципліна праці; 6) розвиток творчої активності співробітників, залучення їх до роботи у сфері НОТ [6].

Практичне застосування методів НОП в ОВС, зокрема, у службі ДІМ сприяє: 1) зростанню показників праці; 2) зниженню витрат праці; 3) скороченню витрат часу працівників на виконання покладених на них завдань; 4) підвищенню продуктивності праці працівників; 5) поліпшенню та оздоровленню умов праці; 6) підвищенню змістовності та привабливості праці в ОВС.

Особливості НОП ДІМ полягають у принципових її положеннях та основних критеріях оцінювання діяльності ДІМ. Одним із найважливіших таких положень є те, що авторитет дільничного серед населення повинен розглядатись як один з основних критеріїв оцінки діяльності. Його професіоналізм визначається за умінням працювати з людьми, правильним використанням знань особливостей дільниці, яку він обслуговує та населення, яке там проживає, за досвідом та спеціальною підготовкою у запобіганні, розкритті злочинів та профілактиці правопорушень [6, с. 26].

Яскравим прикладом цього є діяльність служби ДІМ Житомирського МВ УМВС

України в Житомирській області. Так, власна практична діяльність на посаді виконуючого обов'язки старшого дільничного інспектора міліції Житомирського міськвідділу та проведені наукові дослідження у даній галузі (статистичні дані частково надані ВДІМ УГБ УМВС України в Житомирській області за 2005 – 2008 рр.) показали, що більшість дільничних інспекторів міліції (60,8 %) не може охарактеризувати оперативну обстановку на дільниці, в той час як стан охорони громадського порядку за місцем проживання незадовільно оцінюють 49,2 % громадян.

Варто зауважити, що для того, щоб діяти з будь-яким шансом на успіх, потрібно знати той матеріал, який підлягає впливу [7, с. 195]. Вивчення стану злочинності на адміністративно-територіальній дільниці, що обслуговується дільничним інспектором міліції, аналіз її структури та динаміки є необхідною передумовою розробки обґрунтованих заходів профілактичного впливу. Ця інформація складається з відомостей про кількість зареєстрованих злочинів та осіб, що їх скоїли, у звітний період на території обслуговування, відомостей про кількість злочинів різних груп та видів (за ступенем тяжкості, об'єктом злочинного посягання), а також кількості осіб різноманітних груп (вік, стать, освіта, рід занять тощо); база накопичення інформациї знаходиться у черговій частині міськрайоргану внутрішніх справ.

Через наявність значних навантажень та численних обов'язків дільничний інспектор міліції не може щоденно отримувати відповідну інформацію, внаслідок чого формується хибне уявлення про стан оперативної обстановки на дільниці. Тому значне покращення інформаційно-технічного забезпечення робочого місця, зокрема, ПЕВМ, надасть можливість підключення до локальних обчислювальних мереж, які дозволять полегшити доступ ДІМ до загальної інформації великих обсягів, швидко та гнучко передачу відомостей, що часто змінюються, на будь-яке комп'ютеризоване робоче місце, уникнути суб'єктивних та необґрунтованих рішень і

дій, не сумісних із науковим управлінням.

Результативність праці ДІМ оцінюють за критеріями реального стану охорони громадського порядку та боротьби зі злочинністю на території обслуговування; особистої участі у запобіганні, припиненні та розкритті злочинів; повноти виявлення осіб із антигромадською поведінкою та недопущенню вчинення ними злочинів; своєчасного та якісного розгляду скарг та заяв громадян; ефективності використання представників громадських формувань з охорони громадського порядку.

Однак, для вимірювання та оцінювання роботи кожного дільничного окремо та всієї служби загалом недостатньо тільки переліку критеріїв, критерії оцінювання – лише ознаки, властивості, яким повинна відповідати робота, але для того, щоб її дійсно оцінити, треба, перш за все, визначити кількість (обсяг) та якість виконаної роботи та перетворити ці виміри на будь-яку загальну оцінку. Інакше кажучи, потрібна науково обґрунтована система показників оцінювання діяльності ДІМ.

Відмінність НОП ДІМ від загальних підходів до НОП полягає у чіткій регламентації законом, діяльності у складних, а часом і небезпечних ситуаціях, великому обсязі роботи щодо визначення достовірності інформації тощо.

Виходячи з вищевикладеного, можна стверджувати, що НОП ДІМ – це раціональна організація праці, яка ґрунтується на досягненнях науки та передового досвіду, спрямована на максимальне підвищення ефективності діяльності ДІМ при найменших витратах фізичної та розумової енергії з суворим дотриманням матеріального й процесуального законодавства.

Науковці виділяють декілька напрямків НОП, але, на наш погляд, доцільно розглянути лише деякі з них. Залежно від

критерію спроможності ДІМ впливати на організацію своєї праці, до структури НОП ДІМ повинні входити такі елементи:

1) зовнішні – це ті елементи НОП, виділення або існування яких не пов'язане із спроможністю ДІМ впливати на організацію своєї діяльності (оплата та стимулювання праці; розмежування повноважень у сфері охорони громадського порядку, забезпечення громадської безпеки; сприятливий режим та умови праці);

2) внутрішні – це ті елементи НОП, виділення або існування яких пов'язане із спроможністю ДІМ впливати на організацію своєї діяльності (планування та нормування праці);

3) комплексні – це ті елементи НОП, що мають опосередковане значення (інформаційно-технічне забезпечення).

Реалізація зовнішніх, внутрішніх та комплексних елементів у сукупності дозволить вирішити складну проблему оптимізації діяльності служби ДІМ.

Цей процес передбачає нормативне впровадження зазначених елементів, включно зі змінами до нормативно-правових актів, які регламентують діяльність і інших служб ОВС. Наприклад, для реалізації зовнішніх елементів НОП ДІМ – оплата і стимулювання праці – необхідно внести зміни до тих нормативно-правових актів, які стосуються цієї проблеми, зокрема, діяльності фінансової служби ОВС.

Таким чином, сформульований нами зміст наукової організації праці є теоретичною основою, тобто «моделлю», яку потрібно реалізувати і на підставі якої слід проводити подальший науковий пошук стосовно впровадження кожного з виділених елементів НОП у службу дільничних інспекторів міліції.

Література

1. Бандурка О. М. Управління в органах внутрішніх справ України : підруч. / Бандурка О. М. – Х. : Ун-т внутр. справ, 1998. – 480 с.
2. Небеский Ю. С. Актуальні питання щодо удосконалення діяльності патрульно-постової служби міліції громадської безпеки / Ю. С. Небеский // Право і безпека. – 2005. – № 6. – С. 90.
3. Небеский Ю. С. Актуальні питання удосконалення діяльності міліції громадської безпеки / Ю. С. Небеский, О. К. Безсмертний // Трудове право України. – 2006. – № 1. – С. 33–36.

4. Петков С. В. Проблема раціонального використання часу в управлінській діяльності як основа ефективного менеджменту в органах внутрішніх справ України / С. В. Петков // Право і безпека. – 2005. – № 3. – С. 79–82.

5. Кольцов Ш. А. Научная организация труда : учеб. для вузов / Кольцов Ш. А. – М. : Экономика, 1967.

6. Рофе А. И. Научная организация труда / Рофе А. И. – М. : МИК, 1998. – 320 с.

7. Совершенствование деятельности участковых инспекторов милиции в современных условиях: меж вуз. сб. науч. трудов. – Тюмень : Тюменская высшая школа, 1991. – С. 92–105.

Надійшла до редколегії 27.03.2009

Анотації

Відображено загальнотеоретичні положення, наукові та методичні основи організації праці й узагальнено досвід організації роботи дільничних інспекторів міліції. На підставі практичного досвіду й аналізу результатів обліку витрат робочого часу наголошується на проблемних питаннях і труднощах, які виникають на сучасному рівні наукової організації праці

Рассмотрены научные и методические основы организации труда, а также практический опыт работы участковых инспекторов милиции. Подчеркнуты проблемные вопросы, возникающие на современном этапе научной организации труда.

Problems of legal and administrative basis for the scientific organization of an administration officer's work are found out.

УДК 343.155(477)

С. В. БОЛЬШАКОВ,

здобувач

*Навчально-науковий інститут права, економіки та соціології
Харківського національного університету внутрішніх справ*

МОЖЛИВІСТЬ АПЕЛЯЦІЙНОГО ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ СУДДІ, ЯКІ ПОСТАНОВЛЕНІ У ПОРЯДКУ СУДОВОГО КОНТРОЛЮ

Після прийняття Конституції України самостійною функцією судової влади стало здійснення судового контролю за прийняттям посадовими особами й органами рішень і здійснення дій, що суттєво обмежують конституційні права людини при розкритті та розслідуванні злочинів. Проте чинний Кримінально-процесуальний кодекс (далі – КПК) України не надає вичерпного переліку судових рішень, постановлених у порядку судового контролю, а також чіткого переліку тих суддівських рішень, які не можуть бути оскаржені в апеляційному порядку. Це призводить до труднощів розуміння права на апеляційне оскарження суб'єктів кримінально-процесуальної діяльності, що обумовлює **актуальність** теми даної статті. Визна-

чення переліку рішень судді в порядку судового контролю у досудових стадіях кримінального процесу і зосередження їх в окремому розділі КПК України сприятиме своєчасному їх оскарженню та забезпеченню конституційного права на захист особи у кримінальному судочинстві.

Проблемами здійснення судового контролю у досудовому провадженні в Україні займалися такі вчені, як В. Т. Маляренко, Л. М. Лобойко, В. І. Чорнобук, Ю. В. Скрипіна, І. В. Гловюк, О. В. Кондратьєв, М. А. Погорецький та ін. Деяким аспектам апеляційного оскарження судових рішень у досудовому провадженні присвятили свої праці В. І. Сліпченко, О. Ю. Костюченко, О. В. Острогляд та ін. Але питання про те, які рішення судді не